

Aftale om Grøn Vækst

16. juni 2009

1. Indledning

Regeringen (Venstre og De Konservative) og Dansk Folkeparti har indgået aftale om Grøn Vækst, som skal sikre, at et højt niveau af miljø-, natur- og klimabeskyttelse går hånd i hånd med en moderne og konkurrencedygtig landbrugs- og fødevarerproduktion.

Der er tale om en ambitiøs og langsigtet plan for både miljø- og naturpolitikken og for landbrugserhvervets vækstvilkår, hvor der investeres i alt 13,5 mia. kr. i Grøn Vækst frem til 2015. Der er tale om en stigning i investeringerne på ca. 50 pct. i forhold til den hidtidige indsats.

Indsatsen vil sikre, at Danmark fuldt ud lever op til sine miljøforpligtigelser og samtidig styrke vækst og beskæftigelse.

Aftalen om Grøn Vækst indeholder:

- En Miljø- og Naturplan Danmark frem mod 2020. Planen skal sikre bedre miljø og klima samt mere natur af høj kvalitet, der er tilgængelig for alle. Med planen lever Danmark op til sine forpligtelser i EU's Vandrammedirektiv og Natura 2000-direktiverne, ligesom planen følger op på Vandmiljøplan III og Pesticidplan 2004-2009. Det er forudsat, at indsatsen godkendes af EU-Kommissionen.
- En Strategi for et grønt landbrugs- og fødevarerhverv i vækst. Der gennemføres en samlet og fokuseret indsats for at skabe bedre rammer for et selv bærende landbrugserhverv, der udvikler sig på markedsvilkår, beskytter miljøet og naturen og leverer grøn energi.

Med aftalen udmøntes Danmarks landdistriktsprogram (LDP) for perioden 2010-2013. Aftalen understøtter, at der vil kunne ske fuld hjemtagning fra EU af landdistriktsmidler.

Der søges indgået aftale med partierne bag forliget om miljøgodkendelsesordningen for husdyrbrug, jf. bilag 4.

2. Miljø- og Naturplan Danmark 2020

Parterne er enige om følgende mål og indsatser (jf. også bilag 1 og 3):

2.1. Et vandmiljø af god kvalitet

- Reduktion af udledning af 19.000 tons kvælstof til vandmiljøet fra 2010-2015.
- Reduktion af udledning af 210 tons fosfor til vandmiljøet fra 2010-2015.
- Forbedring af fysiske forhold på udvalgte strækninger af 7.300 km vandløb fra 2010-2015.
- Grøn omlægning af kvælstofreguleringen. Der igangsættes et udredningsarbejde med henblik på at belyse en konkret model med udgangspunkt i et system med omsættelige kvælstofkvoter. Udredningsarbejdet vil herunder også belyse fordele

og ulemper ved kvotemodellen i forhold til alternativer med henblik på at fastlægge resterende indsatsbehov og valg af de konkrete virkemidler. En ny mulig kvælstofregulering påtænkes at træde i kraft senest den 1. januar 2012. Indtægterne fra et evt. salg af kvælstofkvoter tilbageføres til erhvervet via jordskatterne

- Konkrete indsatser til reduktion af udledningen af kvælstof og fosfor til vandmiljøet, herunder *målrettede tiltag* såsom permanente sprøjte-, gødnings- og dyrkningsfrie randzoner og vådområder, samt *yderligere generel regulering* i form af bl.a. neutralisering af kvælstofeffekten ved udtagning af landbrugsjord. Denne indsats iværksættes fra 2010. De konkrete indsatser er nærmere beskrevet i bilag 1 og 3.
- Som led i vandplanlægningen skal der gennemføres en yderligere indsats overfor regnbetingede overløb og yderligere forbedring af rensningen af spildevand fra husholdninger, industri og rensningsanlæg samt styrket beskyttelse af grundvandsressourcer.

2.2. Markant reduktion af pesticiders skadevirkninger på mennesker, dyr og natur

- Indførelse af ny indikator for ”belastningsomfang”, der udover pesticidforbrug også omfatter omfanget af usprøjtede arealer. Indikatoren vil blive udbygget, således at der bliver inddraget oplysninger om pesticidernes sundheds- og miljømæssige belastning i beregningen. Den nye indikator erstatter den hidtidige behandlingshyppighed.
- Belastningsomfanget skal reduceres til 1,4 inden udgangen af 2013.
- Der sigtes efter, at der i efteråret 2009 fremsættes lovforslag om en omlægning af pesticidafgiften, så de mest miljø- og sundhedsbelastende pesticider pålægges den højeste afgift, mens mere skånsomme pesticider pålægges en relativt lavere afgift. Der skal ved omlægningen tages hensyn til special- og højværdiafgrøder, således at udflugning af disse afgrøder modvirkes. Et eventuelt merprovenu fra pesticidafgiften tilbageføres til erhvervet via sænkede jordskatter.
- Der gennemføres herudover en række yderligere indsatser, jf. bilag 1.

2.3. Færre drivhusgasser

- Reduktion af landbrugets udledning af drivhusgasser med forventet 800.000 tons CO₂ årligt som følge af energi-, natur- og miljøindsatsen i Grøn Vækst.
- Mulighederne for en yderligere reduktion af landbrugets udledninger, bl.a. ved hjælp af en markedsbaseret model (kvoter/afgifter), analyseres nærmere. Analysen vil udgøre en integreret del af en samlet, tværgående analyse af mulige instrumenter indenfor EU's klima- og energipakke på hele det ikke-kvotebelagte område. Analysen fremlægges i efteråret 2009.
- Regeringen vil på baggrund af analysen fremlægge en samlet, omkostningseffektiv klimastrategi frem mod 2020 for det ikke-kvotebelagte område.

2.4. Bedre naturbeskyttelse og biodiversitet

- Tilbagegangen i den biologiske mangfoldighed skal standses.
- Der gennemføres en række indsatser for at styrke beskyttelsen af de forskellige naturtyper (bl.a. tør natur), planter og dyr i den danske natur, herunder en indsats for naturpleje og -forvaltning af ca. 145.000 ha private og offentlige Natura 2000-områder, jf. bilag 1.

2.5. Mere og bedre tilgængelig natur

- Understøttelse af etablering af i alt op til 75.000 ha ny natur frem til 2015.
- Naturen skal gøres mere tilgængelig så stadig flere danskere får mulighed for at nyde og bruge den, jf. bilag 1.
- Der etableres en tilskudspulje til faciliteter (fx skiltning, borde, bænke mv.) i forbindelse med fortidsminder og frivillige fredninger. Der etableres desuden en Internet-portal med vejledning om restaurering og formidling af fortidsminder. Indsatsen evalueres i 2013.

2.6. Forbedret miljø- og naturovervågning samt planlægning

- Overvågningen af den danske miljø- og naturtilstand forbedres med henblik på at understøtte planlægningen af den fremtidige miljø- og naturindsats.

2.7. Kompensation af erhvervet for pålagte natur- og miljøforpligtelser

- Erhvervet vil - inden for rammerne af landområdesprogrammet - kunne opnå kompensation for lovkrav om sprøjte-, gødnings- og dyrkningsfrie randzoner samt reduceret eller ophør med vandløbsvedligeholdelse.

3. Strategi for et grønt landbrugs- og fødevarerhverv i vækst

Parterne er enige om følgende mål og indsatser (jf. også bilag 2 og 3):

3.1. Et mere selv bærende landbrugserhverv

- Der gennemføres en modernisering af landbrugsloven for at skabe bedre rammer for et selv bærende landbrugserhverv, herunder ophævelse af maksimalgrænsen for antal dyreenheder per bedrift og grænsen for, hvor mange hektar jord en landmand maksimalt må eje og afskaffelse af arealkravet. Ejerkravet lempes, men det fastholdes, at landmanden i selskabet skal eje mindst 10 pct. af kapitalen og have bestemmende indflydelse. Den upersonlige bopælspligt udvides til at gælde alle bedrifter i en længere periode for at styrke bosætningen på landet.

3.2. Mere enkel og smidig miljø- og fødevareregulering

- Reguleringen af landbruget og fødevarerhvervet gøres mere enkel og smidig. Det er afgørende for parterne, at hensyn til dyrevelfærd, sunde fødevarer og forbrugerbeskyttelse fastholdes på et højt niveau. Unødige administrative byrder skal fjernes, og reguleringen skal indrettes, så landmændene får mere frihed til selv at tilrettelægge produktionen mest hensigtsmæssigt. Det sker bl.a. ved at veterinærområdet forenkles ved at reducere antallet af registreringer, obligatoriske rapporter og påkrævede underskrifter i forbindelse med syge dyr. Desuden forenkles og digitaliseres processerne omkring mærkning og registrering af husdyr.
- Parterne noterer sig regeringens aftale med KL fra februar 2009 om hurtigere miljøgodkendelser af husdyrbrug, og der nedsættes et bredt sammensat udvalg, som skal identificere forslag til yderligere at forenkle, forbedre og sammentænke husdyrloven med den øvrige miljø- og fødevareregulering på sigt.
- Der skal gennemføres en effektivisering af kødkontrollen. Der er iværksat en handlingsplan, der skal føre til omstruktureringer og bedre styring af kontrollen.

3.3. Landbruget som leverandør af grøn energi

- Landbrugets rolle som leverandør af grøn energi skal styrkes. Der sigtes mod at op til 50 pct. af husdyrgødningen i Danmark kan udnyttes til grøn energi i 2020.

Det er forventningen, at de nye initiativer der (jf. nedenfor) iværksættes vil skabe rammer for, at dette kan nås. Der vil i 2012 blive gjort status for udbygningen af biogasanlæg, herunder en vurdering af behovet for eventuelle yderligere tiltag for at opnå en større energiudnyttelse af husdyrgødningen.

- Der gennemføres en række initiativer til fremme af landbrugets rolle som leverandør af grøn energi, bl.a.:
  - En igangsætningspulje på 85 mio. kr. årligt til etablering af nye fælles biogasanlæg og bedriftsrelaterede investeringer i forbindelse med tilslutning til fællesanlæg i perioden 2010 til 2012. Under ordningen kan der ydes et anlægstilskud på 20 pct. af investeringen. Herudover vil den øvrige finansiering bestå af 60 pct. kommunegaranteret låntagning og 20 pct. egenfinansiering.
  - En igangsætningspulje til økologiske biogasanlæg på i alt 15 mio. kr. årligt i perioden 2010-2012. Under ordningen kan der ydes et anlægstilskud på 20 pct. af investeringen. Der foretages en evaluering af ordningen efter første ansøgningsrunde.
  - Ændring af planloven med henblik på at forpligte kommunerne til at inddrage lokalisering af biogasanlæg i kommuneplanlægningen.
  - Tilskudsmæssig ligestilling af afsætning af biogas til hhv. kraftvarmeværker og naturgasnettet.
  - Plantning af flerårige energiafgrøder gøres skattemæssigt fradragsberettiget.
  - Afstandskravene til vandløb og søer i naturbeskyttelsesloven ændres, så dyrkning af flerårige energiafgrøder bliver muligt inden for beskyttelseslinjen.

Tilskudsordning til tilplantning af flerårige afgrøder på 32 mio. kr. årligt i 2010-2012. Ordningen skal træde i kraft fra dyrkningssæsonen 2010. Tilskud kan gives på arealer i almindelig omdrift, hvor tilplantningen giver stor kvælstofreduktion, og hvor arealet er beliggende, så kvælstofreduktionseffekten kan indgå i opfyldelsen af Vandrammedirektivet. Tilskudsordningen evalueres i 2012.

De konkrete initiativer er nærmere beskrevet i bilag 2.

3.4. Fremme af markedsbaseret økologi

- Der skabes rammer for en markedsbaseret udvikling af den økologiske sektor, således at det økologiske areal mere end fordobles i 2020 i forhold til 2007-niveauet. Det økologiske areal forventes således at udgøre 15 pct. i 2020 i forhold til ca. 6 pct. i 2007.
- Bevillingerne til de arealbaserede tilskud øges, så de kan understøtte en årlig vækst i det økologiske areal på op til 18.000 ha. Indsatsen for afsætningsfremme af økologiske fødevarer mv. styrkes, jf. bilag 2.
- Med den seneste revision af økologiloven fra 2008 er der gennemført en række forenklinger. Der er imidlertid fortsat behov for at forenkle økologireglerne. Der nedsættes derfor et bredt sammensat udvalg, som skal undersøge mulighederne for yderligere forenklinger og administrative lettelser inden for økologien. Parterne drøfter udvalgets rapport om forenklinger, der skal foreligge primo 2010.
- Registreringsgebyret for det økologiske spisemærke afskaffes med henblik på at fremme anvendelsen af økologiske råvarer i storkøkkener.
- Der etableres en særlig igangsætningspulje for økologiske biogasanlæg på 15 mio. kr. i perioden 2010-2012, jf. pkt. 2.3.
- Indsatsen evalueres i 2013 med henblik på at vurdere behovet for yderligere tiltag.

3.5. Indsats for akvakultur

- Der etableres en tilskudspulje på i alt 100 mio. kr. i perioden 2010-2015 som supplement til de eksisterende støttemuligheder i Fiskerifonden. Puljen målrettes de mest avancerede recirkuleringsteknologier (FREA eller modeldambrug type 3) og kan operere med en højere støtteprocent (40 pct.), begrundet i de større miljøfordele og investeringsusikkerheder forbundet med denne type anlæg.
- Der nedsættes et akvakulturudvalg, der skal se på akvakulturerhvervets langsigtede erhvervs- og miljøvilkår.

3.6. Danmark som grønt vækstlaboratorium

- En styrket indsats for forskning, udvikling og innovation inden for miljø- og fødevarerområdet vil indgå i drøftelserne i efteråret 2009 af udmøntning af globaliseringsmidlerne 2010-2012.
- Der skabes en mere slagkraftig organisering af forsknings- og innovationsindsatsen inden for landbrugs- og fødevarerområdet, herunder bl.a.

vedr. miljøteknologi i relation til erhvervet. I den forbindelse oprettes et Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP). GUDP'et skal bidrage til udviklingen af miljøteknologi, som kan understøtte et mere miljøvenligt og konkurrencedygtigt landbrugs- og fødevarerhverv, jf. bilag 2. Et program for markedsmodning af nye grønne teknologier vil indgå i drøftelserne i efteråret 2009 af udmøntning af globaliseringsmidlerne 2010-2012.

3.7. Investeringer i nye grønne teknologier

- Den teknologiske udvikling og innovationen i landbrugserhvervet skal understøttes. Der oprettes derfor en tilskudspulje på 145 mio. kr. årligt i perioden 2010-2015 til anvendelse af nye miljø- og klimavenlige teknologier i det primære landbrugserhverv, jf. bilag 2.

3.8. En mere værdiskabende fødevarerindustri

- En fortsat understøttelse af værdiskabelsen i fødevarerindustrien gennem bl.a. støtte til teknologifremme. Der etableres desuden bl.a. et MadExperimentarium med fokus på innovation og uddannelse, jf. bilag 2.

4. Finansiering af Grøn Vækst

Grøn Vækst finansieres af:

- Hjemtagning af midler under EU's landdistriktsprogram mv.
- Ca. 2/3 af Miljømilliard II.
- Ændret tilbageførsel af pesticidafgiftsprovenuet til promilleafgiftsfondene. Promilleafgiftsfondenes provenu fra pesticidafgiften fastfryses på et niveau svarende til, at behandlingshyppigheden på 1,7 er opfyldt, jf. nedenfor.
- Omprioritering af statslige bevillinger, herunder den statslige del af pesticidafgiftsprovenuet.
- Anvendelse af uforbrugte videreførsler under Miljøministeriet og Fødevarerministeriet.
- Salg af arealer under Miljøministeriet og Fødevarerministeriet.

I lyset af den økonomiske situation i landbruget lægges der ikke aktuelt op til at anvende frivillig modulation (artikel 68), der tager midler fra den enkelte landmand.

Parterne er dog enige om at anvende uudnyttede midler under EU's direkte landbrugsstøtte, svarende til aktuelt ca. 120 mio. kr. årligt i 2010-2013. Midlerne kommer fra en uforbrugt pulje fra enkeltbetalingsordningen og tages således ikke direkte fra landmændene.

Tilbageførslen af midler til landbrugets promilleafgiftsfonde mv. er i dag direkte koblet til landbrugets forbrug af pesticider. Fondene får dermed tilført flere midler, når landbruget anvender flere pesticider end forventet i forhold til den fastsatte målsætning om en behandlingshyppighed for pesticider på 1,7.

Med Grøn Vækst fastfryses promilleafgiftsfondenes provenu fra pesticidafgiften på et niveau svarende til, at behandlingshyppigheden på 1,7 er opfyldt.

Promilleafgiftsfondene vil derfor i 2010 og frem maksimalt tilføres midler fra pesticidafgiften svarende til indtægten ved en behandlingshyppighed på 1,7, dvs. 250 mio. kr. årligt.

I den udstrækning den nye pesticidafgift giver et merprovenu, vil dette blive tilbageført til landbruget via jordskatterne. Parterne er enige om, at Grøn Vækst gennemføres i fuld overensstemmelse med skattestoppet.

Udgifter og finansiering i forbindelse med Grøn Vækst er nærmere angivet i bilag 3.

5. Landdistriktsprogrammet 2010-2013

Grøn Vækst udmønter Danmarks landdistriktsprogram (LDP) for 2010-2013.

De igangsatte initiativer i Grøn Vækst finansieret af Landdistriktsprogrammet for 2010-2013 forudsættes forlænget i udmøntningen af Landdistriktsprogrammet for 2014 og 2015. Det lægges til grund, at det landdistriktsprogram, der løber fra 2014 og frem, som minimum er af samme størrelse som for perioden 2010-13. Såfremt antagelsen om landdistriktsprogrammets omfang for 2014 og frem ikke holder, vil omfanget af de igangsatte initiativer (herunder finansiering) blive drøftet på ny.

Visse dele af landdistriktsprogrammets konkrete gennemførelsesbestemmelser vedtages først ultimo 2009. Det er en forudsætning for finansiering af Grøn Vækst, at gennemførelsesbestemmelserne vil gøre det muligt at finansiere de forudsatte initiativer med landdistriktsmidler. Såfremt antagelsen ikke holder, vil de berørte initiativer blive drøftet på ny.

For at understøtte en bredt funderet indsats reserveres desuden en andel af rammen til kommuner og regioner (på mindst 200 mio. kr. årligt), samt til landbrugets fonde (på mindst 80 mio. kr. årligt), så de – som det for kommuner og fonde også er tilfældet i dag – får mulighed for at opnå medfinansiering fra landdistriktsprogrammet til igangsættelse af egne aktiviteter.

Parterne lægger vægt, at der på EU-niveau arbejdes for, at det i højere grad bliver muligt at indrette tilskudsordninger, som er egnede til at opnå permanent udtagning af landbrugsarealer i forbindelse med fx genopretning af vådområder, udtagning i ådale med henblik på tilbageholdelse af fosfor, ophør med vandløbsvedligeholdelse, etablering af randzoner og andre relevante ordninger med sigte på permanent eller langsigtet udtagning eller ekstensivering.

Udover Grøn Vækst-initiativerne indeholder LDP også andre indsatser under programmets akse III, som parterne er enige om at gennemføre. Det drejer sig om aktiviteter for børn og unge i landdistrikterne, arbejdspladser og attraktive levevilkår i landdistrikterne (LAG'er), tilskud til jordbrugere i ugunstigt stillede områder samt plantegenetiske ressourcer, jf. bilag 3.

BILAG 1. Konkrete initiativer i Miljø- og Naturplan Danmark 2020

1. Et vandmiljø af god kvalitet

Parterne er enige om, at igangsætte følgende konkrete initiativer med henblik på at understøtte et vandmiljø af god kvalitet:

- Grøn omlægning af kvælstofreguleringen. Der igangsættes et udredningsarbejde med henblik på at belyse en konkret model med udgangspunkt i et system med omsættelige kvælstofkvoter. Udredningsarbejdet vil herunder også belyse fordele og ulemper ved kvotemodellen i forhold til alternativer med henblik at fastlægge resterende indsatsbehov og valg af de konkrete virkemidler. Omlægningen skal som udgangspunkt sikre, at der ikke sker dobbeltregulering og i videst muligt omfang bidrage til administrative lettelser for landbruget. Omlægningen skal desuden tilsigte, at den samlede kvælstofindsats i tilstrækkeligt omfang tager højde for geografiske forskelle i naturens og miljøets sårbarhed.

Beslutningsgrundlaget fremlægges for forligspartierne til drøftelse senest primo 2011. Ved samme lejlighed vurderes den samlede sammensætning af indsatser og deres bidrag til reduktion af kvælstofudledningen (bl.a. gennem en fremskrivning af effekten af allerede iværksatte initiativer) med henblik på at fastsætte, hvor meget den nye grønne kvælstofregulering skal bidrage med.

En ny kvælstofregulering påtænkes at træde i kraft senest den 1. januar 2012. Reguleringen skal godkendes i EU, inden den kan træde i kraft. Indtægterne fra et evt. salg af kvælstofkvoter tilbageføres til erhvervet via jordskatterne.

- Lovkrav om permanente 10 meters sprøjte-, gødnings- og dyrkningsfrie randzoner langs alle vandløb og søer, svarende til 50.000 ha. Kravet om dyrkningsfrihed gælder ikke, hvis der dyrkes vedvarende græs eller flerårige energiafgrøder uden brug af gødning eller sprøjtemidler.
- Tilskud til udlægning af 10.000 ha vådområder
- Tilskud til udlægning af 3.000 ha ådale
- Udlægning af yderligere efterafgrøder på 140.000 ha landbrugsjord
- Afvikling af regel om at udlæg af efterafgrøder kan erstattes med vintergrønne marker. Med henblik på at opnå samme miljøeffekt som ved udlæg af efterafgrøder iværksættes et pilotprojekt, hvor vintergrønne marker kan kombineres med mellemafgrøder.
- Valgmulighed mellem udlæg af efterafgrøder og sænket kvælstofnorm.
- Neutralisering af kvælstofeffekten ved udtagning af landbrugsjord til byudvikling, natur mv.
- Forbud mod visse former for jordbearbejdning i efteråret. Dvs. forud for forårssåede afgrøder må der ikke foretages jordbearbejdning fra høst af forfrugt til 1. november på lerjord og til 1. februar på sandjord. Det vil fortsat være tilladt at jordbearbejde før såning af efterafgrøder. Økologiske brug er undtaget fra forbuddet.
- Forbud mod pløjning af fodergræsmarker i visse perioder i løbet af året

Parterne er desuden enige om, at de fysiske forhold på udvalgte strækninger af 7.300 km. vandløb skal forbedres gennem følgende indsatser:

- Ophør med eller reduktion af vandløbsvedligeholdelse.
- Vandløbsrestaurering og -genopretning
- Fjernelse af udvalgte fysiske spærringer

Vandløbsvedligeholdelsen skal til enhver tid være i overensstemmelse med regulativet. I tilfælde af manglende overholdelse af vandløbsregulativet er kommunerne ansvarlige for en påført skade overfor de relevante lodsejere.

Endelig er parterne enige om at sikre forbedret rensning af regnvand og spildevand særligt gennem følgende indsatser, som konkretiseres på baggrund af kommunernes tilbagemelding på de statslige vandplaner:

- I vandløb og søer hvor spildevandsbelastningen i dag ikke opfylder kravene i Vandrammedirektivet, skal rensningen forbedres.
- Fremskyndelse og udvidelse af spildevandsrensningen i det åbne land.
- Reduktion af udledninger fra regnvandsbetingede overløb i oplande til følsomme vandområder, herunder områder omfattet af Badevandsdirektivet.

Spildevandsindsatsen, herunder indsatsen omkring regnvandsbetingede overløb, vil blive konkretiseret i samarbejde med kommunerne.

- For at sikre en hurtigere behandling af vand- og Natura 2000-planerne tilpasses adgangen til at klage over vand- og Natura 2000-planer.

2. Markant reduktion af pesticiders skadevirkninger

Parterne er enige om følgende initiativer med henblik på at reducere pesticiders skadevirkninger på mennesker, dyr og natur:

- Den hidtidige indikator (behandlingshyppighed) erstattes af en ny indikator for belastningsomfang. Pesticiders miljø- og sundhedsmæssige belastning inddrages i den kommende indikator for belastningsomfang.
- Der sigtes efter, at der i efteråret 2009 fremsættes lovforslag om en omlægning af pesticidafgiften, så de mest miljø- og sundhedsbelastende pesticider pålægges den højeste afgift, mens mere skånsomme pesticider pålægges en relativt lavere afgift.
- Der skal tages hensyn til special- og højværdiafgrøder, således at udflagning af disse afgrøder modvirkes.
- Lovkrav om permanente 10 meters sprøjte-, gødnings- og dyrkningsfrie randzoner langs alle vandløb og søer, svarende til 50.000 ha. Kravet om dyrkningsfrihed gælder ikke, hvis der dyrkes vedvarende græs eller flerårige energiafgrøder uden brug af gødning eller sprøjtemidler.
- Skabe rammerne for dyrkning efter retningslinjerne for integreret plantebeskyttelse, herunder udvikling af afgrødespecifikke vejledninger, monitorerings- og varslingsystemer, 7 demonstrationslandbrug, etablering af pointsystem til rangordning og substitution af pesticider samt en øget indsats for godkendelse af alternative plantebeskyttelsesmidler
- Fokuseret rådgivning om integreret plantebeskyttelse til landbrug, gartnerier og frugtavl. Der vil blive stillet krav om, at store bedrifter benytter rådgivnings- og varslingsystemer.
- Informationskampagner for forbrugere og haveejere

- Indberetningspligt for sprøjtejournaler
- Brugerbetalt kontrol/syn af sprøjteudstyr
- Krav om uddannelse af pesticidforhandlere
- Restriktiv godkendelsesordning
- Miljø- og sundhedsbelastningen fra pesticidanvendelsen i gartneri og frugtavl skal nedsættes mest muligt
- Restindholdet af pesticider i dansk producerede fødevarer skal være mindst mulig.
- Godkendte pesticider skal ikke udvaskes til grundvandet over grænseværdien
- Fortsat kontrol af restkoncentrationer af pesticider i fødevarer
- Varslingssystem for pesticider i grundvand
- Enstrengt pesticidkontrol inklusiv kontrol med ulovlig import
- Krav om udlægning af 25 meters sprøjtefrie randzoner rundt om almene vandforsyningsanlæg
- Bekæmpelsesmiddelforskning i bl.a. integreret plantebeskyttelse, beslutningsstøttesystemer og pesticiders skadevirkninger

3. Færre drivhusgasser

Grøn Vækst-aftalens initiativer forventes samlet set at reducere udledningen af drivhusgasser fra landbruget med ca. 800.000 tons CO₂ årligt. Heraf forventes ca. 400.000 tons at kunne henføres til den grønne markedsbaserede omlægning af kvælstofreguleringen.

4. Bedre naturbeskyttelse og biodiversitet

Parterne er enige om følgende indsats:

- En målrettet indsats i Natura 2000-områderne i form af tilskud til naturpleje- og forvaltning af private og statslige Natura 2000-arealer,
- Understøttelse af etablering af op til 75.000 ha ny natur.
- Tilskud til pleje af ca. 40.000 ha § 3-arealer (enge, heder, moser, overdrev, mv.) uden for Natura 2000-områderne.

5. Mere og bedre tilgængelig natur

Parterne er enige om følgende indsats:

- Understøtte etablering af i alt op til 75.000 ha ny natur frem til 2015, herunder:
  - Ca. 800 ha ny bynær skov.
  - Ca. 6.900 ha ny privat skov.
  - Ca. 13.000 ha vådområder og ådale.
  - Ca. 4.300 ha ny natur i Natura 2000-områder.
  - Ca. 50.000 ha sprøjte-, gødnings- og dyrkningsfrie randzoner.
- Etablering og drift af fem nationalparker med bl.a. vandrestier, cykel- og ridestier, fugletårne og overnatningspladser.
- Lokale grønne partnerskaber.
- Styrket formidling og lettere adgang til naturen.
- Der etableres en tilskudspulje på 4 mio. kr. årligt i 2010-2015 til faciliteter (fx skiltning, borde, bænke mv.) i forbindelse med fortidsminder og frivillige fredninger. Der afsættes desuden 1 mio. kr. årligt i 2010-2015 til en Internet-portal med vejledning om restaurering og formidling af fortidsminder.

6. Forbedret miljø- og naturovervågning og planlægning

Parterne noterer, at regeringen vil gennemføre følgende indsatser for at forbedre overvågningen af den danske naturtilstand med henblik på at understøtte planlægningen af den fremtidige miljø- og naturindsats:

- Det danske natur- og miljøovervågningsprogram revideres.
- Der igangsættes et projekt om udarbejdelsen af et Grønt Danmarkskort.

Parterne vil på et senere tidspunkt blive forelagt et beslutningsoplæg vedrørende den fremadrettede tilrettelæggelse af miljø- og naturovervågningen, herunder finansieringen af indsatsen.

BILAG 2. Konkrete initiativer i Strategi for et grønt landbrugs- og fødevareerhverv i vækst

1. Et mere selv bærende landbrugserhverv

Parterne ønsker et mere selv bærende landbrugserhverv, som har bedre vækstmuligheder under hensyntagen til miljøet og naturen. Parterne er derfor enige om at modernisere landbrugsloven:

- Ophævelse af grænsen for hvor mange dyreenheder, der maksimalt må være per bedrift (maksimalkravet for antal dyreenheder er i dag 950 dyreenheder per bedrift).
- Ophævelse af grænsen for, hvor mange hektar jord, en landmand maksimalt må eje (maksimalkravet for antal hektar er i dag 400 ha).
- Afskaffelse af kravet om, at 25-30 pct. af jorden skal ejes inden for husdyrbedriften (arealkravet).
- Ejerkravet lempes, således at der ikke længere lægges begrænsninger på, hvem der kan være medejer af et landbrug. Der stilles dog fortsat krav om, at landmanden i selskabet skal eje mindst 10 pct. af kapitalen og have bestemmende indflydelse i selskabet. Samtidigt fastholdes for selskabsejede bedrifter over 30 ha et krav om, at landmanden i selskabet skal forestå driften af ejendommen på selskabets vegne.
- Med henblik på at understøtte bosætning på landet udvides den upersonlige bopælspligt fra 8 år til 10 år og til at gælde for alle bedrifter.
- Regler om fortrinsstilling evalueres i efteråret 2009.
- Mulighed for at drive husdyrproduktion på ikke-landbrugsnoterede ejendomme uden tilhørende jord.
- Ophævelse af afstandsgrænsen for at alle ejede ejendomme skal ligge inden for en afstand på maksimalt 10 km målt fra beboelsesbygning på den ejendom, hvorfra bopælspligten opfyldes.
- Ophævelse af afstandsgrænsen for at vedvarende græsarealer og naturarealer, som benyttes til græsning (ved forpagtning) skal ligge maksimalt 15 km i afstand fra forpagterens bopæl.
- Landbrugsarealer kan erhverves (af private, fonde og foreninger) og udlægges til naturformål.
- Der indføres en begrænsning for fredning af landbrugsarealer, som moderniseringen af landbrugsloven giver mulighed for at opkøbe og udvikle til naturområder. Hvis området ejes af en fond eller forening med opkøb og bevaring af natur som en del af deres formål og virke, kan områderne kun fredes, såfremt fonden eller foreningen på forhånd giver afkald på fredningserstatning.

For at sikre at miljøbelastningen ikke øges, vil det blive foreslået, at der udarbejdes BAT-standardvilkår for ammoniakudledning fra store brug. Kravene indføres i takt med strukturudviklingen. Fra 2011 foreslås det generelle ammoniakkrav skærpet til 30 pct. Desuden ændres planloven, så kommunerne skal inddrage de nye store husdyrbrug i den almindelige planlægning.

Harmonikravet fastholdes uændret.

Der foretages i 2012 en evaluering af landbrugserhvervets muligheder for at tiltrække egenkapital, bl.a. set i lyset af den gennemførte modernisering af landbrugsloven.

2. Mere enkel og smidig miljø- og fødevareregulering

- Parterne noterer, at regeringen som led i Grøn Vækst i februar 2009 har indgået en mål- og rammeaftale med KL om hurtigere miljøgodkendelser. Aftalen skal sikre, at kommunerne fremover behandler ansøgningerne om miljøgodkendelser inden for faste, maksimale sagsbehandlingstider. Der er afsat godt 100 mio. kr. til at forbedre rammerne for sagsbehandlingen og bidrage til at aftalen overholdes. Aftalen indebærer, at sagspakken skal være fjernet 1. oktober 2010. Der gøres status over aftalen 1. oktober 2009.
- Der nedsættes et bredt sammensat udvalg, som skal identificere forslag til yderligere at forenkle, forbedre og sammentænke husdyrloven med den øvrige miljø- og fødevareregulering på sigt. Udvalget skal præsentere forslag til forenkling inden udgangen af 2010.
- Der skal gennemføres en effektivisering af kødkontrollen. Der er iværksat en handlingsplan herom. Som en del af handlingsplanen er der gennemført en konsulentundersøgelse. Undersøgelsen peger på nogle konkrete områder, hvor der kan gennemføres omstruktureringer og bedre styring af kontrollen. Handlingsplanen forventes at medføre gradvist stigende besparelser på kødkontrollen i 2009 til 2011. I 2011 og frem forventes besparelserne at være på 113 mio. kr. årligt.

3. Landbruget som leverandør af grøn energi

Fremme af produktionen af biogas

Parterne er enige om at styrke det økonomiske incitament for energiudnyttelse af husdyrgødning gennem følgende initiativer:

- Igangsætningspulje til etablering af biogasanlæg mv. på 85 mio. kr. årligt i perioden 2010 til 2012. Igangsætningspuljen har til formål at fremme en hurtig etablering af ikke mindst fælles biogasanlæg, hvilket er nødvendigt for at nå en markant forøgelse af energiudnyttelsen af husdyrgødning. Under ordningen kan der ydes et anlægstilskud på 20 pct. af investeringen. Herudover vil den øvrige finansiering bestå af 60 pct. kommunegaranteret låntagning og 20 pct. egenfinansiering. Der kan under ordningen ydes tilskud til:
  - Fælles biogasanlæg
  - Bedriftsrelaterede investeringer i forbindelse med tilslutning til fællesanlæg
- En igangsætningspulje til økologiske biogasanlæg på i alt 15 mio. kr. i perioden 2010-2012. Under ordningen kan der ydes et anlægstilskud på 20 pct. af investeringen. Der foretages en evaluering af ordningen efter første ansøgningsrunde.
- Der kan ikke ydes dobbeltstøtte til etablering af biogasanlæg. Såfremt der ydes offentlig støtte til etablering af biogasanlæg fra andre ordninger, bortfalder tilskuddet.
- Parterne er i øvrigt indstillet på at opretholde den nuværende elafregningspris på biogas.
- Analyse af varmforsyningsloven med henblik på en eventuel ligestilling af biogasleverandører med naturgasleverandører.
- Tilskudsmæssig ligestilling af afsætning af biogas til henholdsvis kraftvarmeværker og naturgasnettet.

Endvidere vil parterne fremme placeringen af biogasanlæg gennem:

- Udarbejdelse af en drejebog for effektiv indpasning af biogas.
- Udarbejdelse af en koordineringsplan for biogas og gødningsformidling.
- Etablering af et statsligt biogas-rejsehold.
- Dialog med KL med henblik på aftale om lokalisering af biogasanlæg.
- Ændring af Planloven med henblik på at forpligte kommunerne til at inddrage lokalisering af biogasanlæg i kommuneplanlægningen.

Parterne noterer desuden, at regeringen arbejder for at skabe bedre rammer for afbrænding af husdyrgødning gennem følgende initiativer:

- Yderligere afgiftsmæssig ligestilling mellem vegetabilsk biomasse og husdyrgødning.
- Lempelse af affaldsforbrændingsdirektivets krav om monitorering af forurening og rensning på mindre anlæg.

Fremme af dyrkning af flerårige energiafgrøder

Parterne er enige om at fremme dyrkning af flerårige energiafgrøder gennem følgende initiativer:

- Plantning af flerårige energiafgrøder gøres skattemæssigt fradragsberettiget.
- Ændring af afstandskravene til vandløb og søer i naturbeskyttelsesloven, så dyrkning af flerårige energiafgrøder bliver muligt inden for beskyttelseslinjen
- Tilskudsordning til tilplantning af flerårige afgrøder på 32 mio. kr. årligt i 2010-2012. Tilskud kan gives på arealer i almindelig omdrift, hvor tilplantningen giver stor kvælstofreduktion, og hvor arealet er beliggende, så kvælstofreduktionseffekten kan indgå i opfyldelsen af Vandrammedirektivet. Der forventes at kunne ydes tilskud på op til 40 pct. af landmandens tilplantningsomkostninger.

4. Fremme af markedsbaseret økologi

Parterne er enige om følgende initiativer med henblik på at understøtte en markedsbaseret forøgelse af det økologiske areal til 15 pct. i 2020 i forhold til ca.6 pct. i 2007:

- Udvidelse af rammerne for de arealbaserede tilskud (omlægningstilskud og miljøbetinget tilskud), så de kan understøtte en årlig vækst i det økologiske areal på op til 18.000 ha.
- Løbende justering af tilskudssatserne, så de matcher markedsudviklingen.
- 'Omlægningstjek' hos konventionelle landmænd for at fremme omlægningen til økologisk drift.
- Tilskud til nedsættelse af ERFA-grupper, som skal fremme nyetablering samt omlægning til økologisk drift.
- Afsætningsfremmeindsatsen styrkes med henblik på at bidrage til en yderligere vækst i eksporten af økologiske fødevarer.
- Afskaffelse af registreringsgebyret for det økologiske spsemærke med henblik på at fremme anvendelsen af økologiske råvarer i storkøkkener.

5. Indsats for akvakultur

- Der etableres en tilskudspulje på i alt 100 mio. kr. i perioden 2010-2015 som supplement til de eksisterende støttemuligheder i Fiskerifonden. Puljen målrettes de mest avancerede recirkuleringsteknologier (FREA eller modeldambrug type 3) og kan operere med en højere støtteprocent (40 pct.), begrundet i de større miljøfordele og investeringsusikkerheder forbundet med denne type anlæg. Parterne forelægges oplæg om puljen nærmere indretning senest i oktober 2009.
- Der nedsættes et akvakulturudvalg med repræsentanter fra Miljøministeriet, Fødevareministeriet, Dansk Akvakultur, KL, Ferskvandsfiskeriforeningen, Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks Sportsfiskerforbund. Udvalget skal se på akvakulturerhvervets langsigtede erhvervs- og miljøvilkår.

6. Danmark som grønt vækstlaboratorium

Parterne er enige om følgende initiativer med henblik på at gøre Danmark til et grønt vækstlaboratorium:

- Oprettelse af et strategisk Innovationspartnerskab for Agro Food og et Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP), som baseres på kompetencerne i Innovationsudvalget og det Rådgivende Udvalg for Fødevareforskning.
- Styrkelse af forsknings- og innovationsindsatsen på miljø- og fødevarerområdet drøftes som led i forhandlingerne om udmøntning af globaliseringsaftalen i efteråret 2009.
- Program for markedsmodning af nye grønne teknologier drøftes i forbindelse med forhandlingerne om udmøntningen af globaliseringsaftalen i efteråret 2009.

7. Investeringer i nye grønne teknologier

Parterne er enige om følgende initiativ med henblik på, at understøtte investeringer i grønne teknologier:

- Oprettelse af en tilskudspulje på 145 mio. kr. årligt til anvendelse af nye miljø- og klimavenlige teknologier i det primære erhverv. Puljen målrettes anvendelse af teknologi til:
  - Reduktion af lugtgener samt emission af klimagasser og ammoniak fra husdyrproduktion og husdyrgødning, herunder gylleseparations-, forarbejdnings- og udbringningsteknologier.
  - Reduktion af pesticidanvendelsen. Dette kan eksempelvis være GPS-baserede teknologier til såning af rækkeafgrøder, som optimerer afgrødevækst og som begrænser anvendelse af pesticider.
  - Reduktion i tab af næringsstoffer i forbindelse med fodring, omsætning af foderstoffer samt anvendelse af husdyrgødning.
  - Reduktion af energi-, vand-, næringsstof- og pesticidforbruget i gartnerisektoren. Eksempelvis investeringer i forbedrede drivhus- eller energilagringsteknologier.
  - Tilbageholdelse af næringsstoffer fra markerne, fx i minivådområder eller lign.

8. En mere værdiskabende fødevarerindustri

Parterne er enige om følgende indsats med henblik på at understøtte en mere værdiskabende fødevarerindustri:

- Fortsat understøttelse af den teknologiske udvikling i fødevarerindustrien for at styrke produktiviteten og værdiskabelsen.
- Bidrage til mangfoldigheden af fødevarer gennem en styrkelse af Netværksordningen.
- Iværksættelse af en Kvalitetsfødevarerordning med fokus på rådgivning omkring markedsføring og forretningsplaner.
- Etablering af et MadExperimentarium med fokus på innovation og uddannelse.
- Branding af Danmark som gourmetland ved etablering af et offentlig-privat partnerskab.

BILAG 3. Oversigt over offentlige udgifter og finansieringskilder

Table 1. Samlede offentlige udgifter fordelt på indsatsområder, mio. kr.

Oversigt over offentligt finansierede initiativer	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Akk
Grøn Vækst i alt	2.239	2.501	2.350	2.229	2.062	2.139	13.520
Vandrammedirektiv - kvælstof og fosfor	308	463	212	212	211	211	1.618
Vandrammedirektiv - vandløb	0	130	130	130	130	130	650
Vandrammedirektiv – ikke landbrugsrelateret indsats	117	9	9	9	9	9	161
Pesticidindsats	85	84	83	80	78	75	485
Naturindsats	589	696	791	853	760	761	4.450
Forskning og innovation ¹	194	174	174	174	174	174	1.066
Landbruget som energileverandør	163	160	157	20	20	20	541
Miljøgodkendelser mv. ²	28	1	1	1	1	1	31
Økologi	352	399	432	431	363	439	2.417
Vækst i primære erhverv og fødevarerindustri	267	249	224	182	181	181	1.284
LDP udover Grøn Vækst	122	123	124	123	123	123	738
Grøn Vækst – reserve	13	13	13	13	13	13	81

Noter: Fondenes andel af vækstinitiativerne er ikke medregnet i summerne. Ekstra administrative omkostninger i relation til landdistriktsprogrammet er teknisk indregnet under de enkelte indsatsområder eller initiativer.

¹ Der lægges op til at drøfte en styrkelse af forsknings- og innovationsindsatsen på miljø- og fødevarerområdet (GUDP) ved fordeling af globaliseringsmidlerne i efteråret 2009.

² Eksklusiv statslige initiativer i 2009 på i alt 73,5 mio. kr.

Table 2. Finansiering af Grøn Vækst

Finansiering	Grøn Vækst, gns. årligt
Eksisterende bevillinger	945
Miljømilliard II	115
Ændret tilbageføring af pesticidafgiftsmidler inklusive ændret provenuskøn (landbrugets fonde)	85
Ændret provenuskøn for pesticidafgiftsprovenuet (statslig del) ¹	70
Uforbrugte midler under landdistriktsprogrammet, Miljøministeriet og Fødevarerministeriet	25
Salg af sommerhusgrunde og landbrugsarealer	25
Øvrig statslig finansiering ²	70
EU finansiering	915
Finansiering i alt	2.255

Note: Tallene er afrundet til nærmeste 5 mio. kr.

¹ I finansieringen af Grøn Vækst indgår 70 mio. kr. som følge af et *ændret skøn for pesticidafgiftsprovenuet (den statslige del)*. Det samlede pesticidafgiftsprovenu er opjusteret i forhold til indbudgetteringen på finansloven for 2009.

² "Øvrig statslig finansiering" består bl.a. af administrative besparelser og finansiering af aftalen om miljøgodkendelser i 2010.

BILAG 4. Udkast til aftale om husdyrgodkendelsesloven og reduceret ammoniakbelastning

Indsatsen for at reducere ammoniakbelastningen yderligere skal sikre en bedre beskyttelse af sårbar natur og en styrkelse af den biologiske mangfoldighed.

Med aftalen følges der op på den betydelige indsats, der siden 2001 er gennemført for at reducere ammoniakbelastningen fra husdyrbrug.

- Det generelle krav om reduktion af ammoniakfordampningen fra husdyrbrug skærpes til 30 pct. i 2011, og der udarbejdes standardvilkår for den bedste anvendelige teknologi (BAT) (for alle relevante husdyrbrug over 250 dyreenheder).
- Fra 2012 erstattes det generelle ammoniakkrav af BAT-standardvilkår (for alle relevante husdyrbrug over 250 dyreenheder).
- Den specifikke ammoniakregulering ændres til et krav om maksimal totalbelastning for Natura 2000-natur (maksimal totalbelastning på 0,2-0,7 kg. N/ha afhængigt af antal husdyrbrug i nærheden) samt øvrige naturområder med bufferzonebeskyttelse i dag (maksimal totalbelastning på 1 kg. N/ha).
- For visse ikke-Natura 2000-naturtyper uden bufferzonebeskyttelse i dag udstedes der en statslig retningslinie om en maksimal merbelastning (maksimal merbelastning på 1 kg. N/ha).
- For at sikre hensynet til dyrevelfærden vil der fortsat være undtagelser fra ammoniakkravet for fx udegående husdyr og økologiske husdyrbrug, husdyr på dybstrøelse, fjerkræ og smågrise. Der indføres samtidig en vis fleksibilitet i forbindelse med modernisering af staldteknologi, hvis denne sker med henblik på at tilgodese dyrevelfærden.
- Parterne fremlægger forslag til revision af husdyrgodkendelsesloven i 2009, herunder bl.a. undtagelse af ensilageplads og gødningsopbevaring fra godkendelsespligt, undtagelse af ændringer, der ikke indebærer flere dyreenheder, gennemførelse af tiltag, så gylleudslip og dermed skader på miljø og natur begrænses samt øvrige ændringer som følge af Grøn Vækst.
- Parterne noterer sig regeringens aftale med KL fra februar 2009 om hurtigere miljøgodkendelser af husdyrbrug.
- Der nedsættes et bredt sammensat udvalg, som inden udgangen af 2010 skal identificere forslag til yderligere at forenkle, forbedre og sammentænke husdyrgodkendelsesloven yderligere med den øvrige miljø- og fødevareregulering.